

't Seghen Waert

jaargang 24 aflevering 4

oktober 2005

verenigingsblad van het Historisch Genootschap
Oud Soetermeer

Historisch Genootschap Oud Soetermeer

Bestuur

dbr. E.H. Oskam, voorzitter

Juweellaan 175, 2719 SB Zoetermeer

tel. (079) 361 65 38

dbr. R.M.A. Krul, secretaris

Tijberg 54, 2716 LK Zoetermeer

krulende@wanadoo.nl

tel. (079) 321 07 32

mv. H.E.M. Westerman, penningmeester

Nassaulaan 12, 2712 AX Zoetermeer

westdijk@hetnet.nl

tel. (079) 316 81 21

mv. J. de Kler (A.W.Z.)

dbr. C.A.M. Klein (G.W.Z.)

vacature (I.S.V.)

dbr. F. Rijkaart (P.R.)

Archeologische werkgroep

dbr. B.F.F.H. van der Ven

Douzapad 30, 2722 AX Zoetermeer

benvdven@xs4all.nl

tel. (079) 342 79 91

Genealogische werkgroep

mv. M.E. Vijverberg-Kalkema

Stekelbaarssloot 35, 2724 AR Zoetermeer

kalkema@wanadoo.nl

tel. (079) 331 65 52

Interviewgroep Sprekend Verleden

dbr. E.W. van den Burg

Fr. Hendriklaan 32, 2712 EE Zoetermeer

tel. (079) 316 48 58

Ledenadministratie

dbr. A.Ph. Rademaker

Banckertstraat 5, 2712 KK Zoetermeer

arademaker@wanadoo.nl

tel. (079) 316 43 74

Redactie

mv. C.J. Moerman-van Voorst

Dublinstraat 253, 2713 HT Zoetermeer

c.j.moerman@planet.nl

tel. (079) 352 14 88

dbr. P. Drapers

dbr. Th. van der Poel

dbr. A.C.J. Vermeulen (publicaties)

't Seghen Waert is een uitgave van het
Historisch Genootschap Oud Soetermeer.

ISSN: 1384-7260

Het Historisch Genootschap is gevestigd in

't Oude Huis, Dorpsstraat 7

2712 AB Zoetermeer, tel. (079) 319 06 83

Website: <http://www.oudsoetermeer.nl>

E-mail: info@oudsoetermeer.nl

Openingstijden archief en bibliotheek:

iedere woensdag 14.00-17.00 uur

Inloopavond A.W.Z.: elke dinsdagavond van

20.30-22.00 uur

Inloopavond G.W.Z.: eerste maandag van de

maand van 20.00-22.00 uur

Inhoud

Van de redactie	1
Hartelijk welkom in onze vereniging aan de volgende nieuwe leden:	2
Foto De Vriendschap	3
Zoetermeerse theaters	3
Sprekend Verleden, in gesprek met J. van der Wolf	22
Verzuild Verenigd, kerkelijk verenigingsleven in Zoetermeer	25
Verkrijgbare publikaties van het Historisch Genootschap	26

Van de redactie

De redactie hoopt dat de lezers veel genoeg beleven aan het extra lange artikel over de geschiedenis van onze Zoetermeerse theaters.

Kopij voor de eerste aflevering in 2006 graag uiterlijk 19 december a.s. inleveren.

Hartelijk welkom in onze vereniging aan de volgende nieuwe leden:

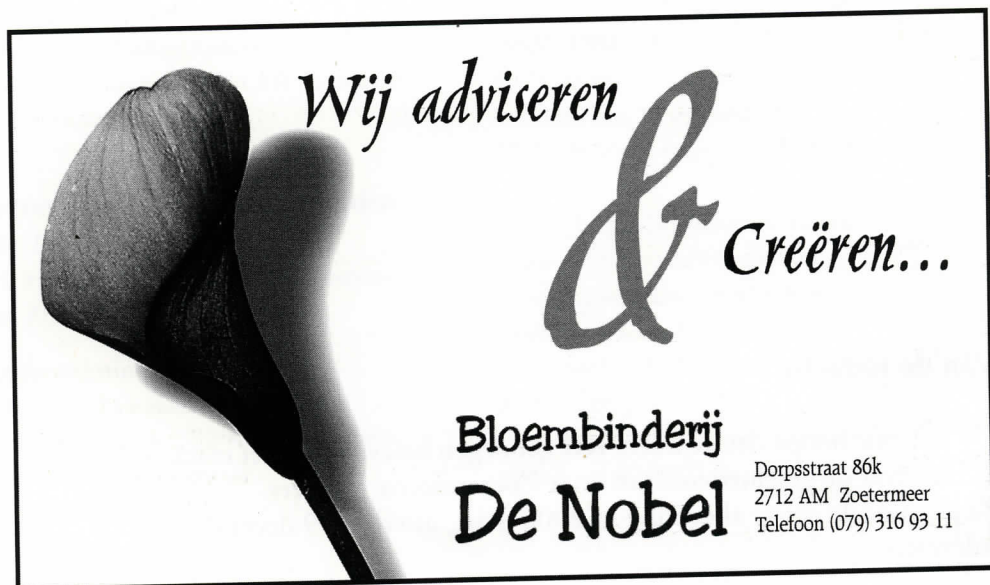
Dhr. A.M. Boin, Eerste Stationsstraat 188, Zoetermeer
Dhr. C. de Jong, Bootsmastraat 43, Zoetermeer
Dhr. F.H. van der Linde, Agaat 145, Zoetermeer
Mw. M.E.N. Meere, Andriessenrode 79, Zoetermeer
Dhr. K. Remmerswaal, Sint Bonifaciusstraat 28. Leidschendam
Mw. J.E.A. Verhagen-Hoogduin, Du Perronhove 16, Zoetermeer
Dhr. M.A.L. van Willenswaard, Albrandswaard 41, Zoetermeer
Dhr. A. Zaal, Zegwaartseweg 166, Zoetermeer.

Wilt u zich aanmelden als nieuw lid, dan kan dat als volgt:

- via de website <http://www.oudsoetermeer.nl>
- met een e-mailbericht aan info@oudsoetermeer.nl
- met een briefje aan het Historisch Genootschap Oud Soetermeer, Dorpsstraat 7, 2712 AB Zoetermeer.

Geeft u daarin naast uw naam, adres, geboortedatum aan of u zich opgeeft als lid of jeugdlid (tot 18 jaar) of gezinslid (tweede op hetzelfde adres).

U bent voor het resterende deel van 2005 geen contributie verschuldigd.

Wij adviseren

& Creëren...

**Bloembinderij
De Nobel**

Dorpsstraat 86k
2712 AM Zoetermeer
Telefoon (079) 316 93 11

Foto De Vriendschap

Dankzij de oplettendheid van de heer Wim v.d.Berg kan er bij een oude foto, die in het bezit is van het Historisch Genootschap de juiste naam van één van de afgebeelde personen worden vermeld. De onjuiste naam met het vraagteken kan dus worden vervangen door de goede naam, waarvoor onze dank. Hij schrijft: "In het augustusnummer staat op pagina 20 een foto van De Vriendschap. Op de voorste rij zittend is de man naast Isaac Heemskerk niet Van Dijk (?), maar volgens mijn vrouw Jeanne Slootweg en mijn schoonmoeder mevrouw Nel Slootweg absoluut de heer Wim Slootweg, geboren in Zoetermeer en later naar Pijnacker verhuisd. Het is dus vrijwel zeker de oom van mijn vrouw en de zwager van mijn schoonmoeder. Hij is helaas al vele jaren geleden overleden." Voorts vraagt de heer V.d.Berg zich af of de naam Meulwijk van een persoon op de foto niet Muilwijk moet zijn. Ook kan een naam worden toegevoegd aan de foto op pagina 21. Op de achterste rij zit tussen de heren Van Dorp en Postma de heer W.Huurman en eveneens op pagina 21 hoort te staan dat het café van Van Diemen was gevestigd aan de Leidsewallen.

Zoetermeerse theaters

Barend-Jan Donker

Enkele jaren geleden verscheen mijn boek *Haagse Theaters Toen en Nu*, waarin ik de geschiedenis vertel van de verdwenen en nog bestaande theaters in de Residentie. Mijn hele werkzame leven heb ik als amateur-toneelspeler en regisseur met het theaterleven te maken gehad. Het is iets wat je niet meer loslaat. Vandaar dat ik eens over de grenzen van Den Haag heen heb gekeken en zodoende ontdekte dat er ook over het theaterleven in Zoetermeer interessante dingen te vertellen vallen.

Zoetermeer

De gemeente Zoetermeer is in 1935 ontstaan uit de samenvoeging van de dorpen Zegwaard en Zoetermeer. Beide lagen geïsoleerd tussen grote waterplassen die in de zestiende en zeventiende eeuw werden drooggemalen. De namen Zoetermeer, Driemanspolder en Meerzicht herinneren daar nog aan. Na de zeventiende-eeuwse rederijderskamers duurde het lang voordat er iets gebeurde op cultureel gebied in deze contreien. Er werd ongetwijfeld in cafés gespeeld, gedanst en gemusiceerd. Kluchtspelers namen tijdens de kermis, het carnaval en Driekoningen de plaatselijke toestanden op de hak. Maar daar is niets van overgebleven.

Het stond natuurlijk ook niet allemaal op een hoog peil. Het diende louter

De gymnastiekzaal achter de Spaar- en Voorschotbank. Ongeveer 1930. Wie zijn deze personen?

tot ontspanning na de lange werkdagen in de polder óf op de boerderij. Toen de film populair werd, duurde het nog tot 1925 voor er sprake was van onregelmatige vertoningen in het gymnastiekgebouw, achter de Spaar- en Voorschotbank, Dorpsstraat 135. Vlak voor en na de Tweede Wereldoorlog werd er in café De Jonge Prins in de Dorpsstraat onregelmatig film gedraaid. In 1952 werd achter het voormalige café Ons Genoegen, Dorpsstraat 121, een moderne zaal gebouwd, de Meerbloem, die geschikt was voor zowel toneel als film. Met 320 plaatsen was dat een vrij grote zaal. Het was een particuliere actie van Toon van Fraassen, de caféhouder. Toen de Meerbloem in 1965 moest sluiten, week men uit naar het bad- en sportcentrum De Driesprong. Intussen groeide het polderdorp uit tot een stad door de enorme nieuwbouw om het oude dorp heen. Naast de spoorlijn Utrecht-Den Haag kreeg de stad een tweede verbinding met Den Haag, nl de Sprinter die in twee lussen door de stad slingert. Eigenlijk groeide de gemeente uit haar krachten. Er kwamen forensen uit Den Haag, Delft en Gouda te wonen, die geen binding hadden met hun 'slaapstad'. Voorzieningen voor de recreatie kwamen niet of pas veel later tot stand. Nu staat er een fraai Stadstheater, dat intussen bezoekers uit de hele zuidelijke Randstad trekt. Men zou haast vergeten dat er in de Dorpsstraat, die temidden van de moderne hoogbouw intact is gebleven, een schuur staat waarin het eigenlijk allemaal is begonnen.

Het ontstaan van de Graanschuur

Net als in Rijswijk, Voorburg en Wassenaar is in Zoetermeer het oude dorpskarakter bewaard gebleven. Vinden we in eerder genoemde plaatsen de Herenstraat en de Langstraat, in Zoetermeer heeft het oude centrum een Dorpsstraat. Ondanks de lelijke verbouwingen van winkelpuien die men modernisering noemt, zijn er nog leuke oude geveltjes te bewonderen. De huizen staan er niet in lange rijen tegen elkaar, maar worden onderbroken door steegjes. Deze leiden naar de achteruitgangen van de vroegere boerderijtjes en de schuren erachter, die met paard en wagen bereikbaar moesten zijn voor het laden en lossen van de boten.

Nr. 77a van de Dorpsstraat heeft een fraaie herenhuisgevel. Een bordje vermeldt dat hierin het Dorpshuis is gevestigd. Een openbare inloopruimte waar men koffie kan drinken, bruiden, klaverjassen, dammen, schaken, van de leestafel gebruik kan maken of een praatje maken met dorpsgenoten. Een echt ontmoetingscentrum dus.

In dit huis hebben tussen 1757 en 1833 marktschippers gewoond. Hun boten lagen achter het huis in de singel gemeerd. De laatste schipper was Michiel Buising. Zijn kleinzoon Piet Lammens, die ook graanhandelaar was, liet het oude huis afbreken en realiseerde het huidige, veel ruimere pand. Hij was in goeden doen, want het werd een monumentaal dubbel herenhuis met een representatieve voorgevel in Renaissancestijl. Over de gevel lopen de voor deze stijl kenmerkende witte banden, ook wel speklagen genoemd.

Café Ons Genoegen, Dorpsstraat 121. Links Toon van Fraassen, maar wie zijn de anderen?

Theater „Ons Genoegen”
 TEL. 311 - ZOETERMEER
 Zaterdag 16- Zondag 17- en Woensdag 20 October
 telkens om 8.15 uur

OP EEN VERGETEN EILAND

BOTSTEN HARTSTOCHT
 EN BEGEERTE, TOEN
 IJZEREN KERELS NAMEN
 WAT ZIJ WILDEN...

in
TECHNICOLOR

JEFF CHANDLER
MARILYN MAXWELL
ANTHONY QUINN
 en **SUZAN BALL** in
GEVANGENEN
 VAN HET
OERWOUD
 EAST OF SUMATRA

Een Universal International film

Een film van gevaren en avonturen op een eiland in de
 Indische Oceaan

Toegang 14 Jaar K.F.C. 14 Jaar

Nieuwe Zoetermeerse Courant 13-10-1954

Boven de vensters zijn bogen van afwisselend wit pleisterkalk en kalksteen aangebracht. Dat gebeurde in 1892. Tegelijk liet Lammens achter zijn nieuwe woning een enorme schuur bouwen, waarin hij zijn graan opsloeg. Later kwam er kaas bij. Lammens pikte overal een graantje mee... Na zijn dood werd het voorhuis bewoond door de familie Paardestal, die inderdaad paarden hield. Ze stonden nog aan de balken gebonden, toen in 1975 de graanschuur in handen kwam van de gemeente. Het Dorpshuis heeft geen binding met de erachter liggende Graanschuur.

Het eerste Zoetermeerse theater

Het werd tijd dat er in Zoetermeer een theater kwam. Men zag met lede ogen de inwoners hun vertier in andere steden zoeken, zodat het imago van slaapstad voor de sterk groeiende agglomeratie bevestigd werd.

Er moest ook 's avonds iets te doen zijn. De graanschuur werd voor 1,5 miljoen gulden verbouwd tot theater. Voornamelijk inpandig, want het typische schuurruiterlijk bleef gehandhaafd. In de theaterzaal op de eerste etage zie je boven je hoofd het zadeldak op enorme balken rusten. De vloer werd olopend gemaakt. Op de tribunes was plaats voor 220 bezoekers, die allen een

goed zicht op het podium hadden.

Het podium is even breed als de zaal en heeft dus geen zijtonelen of achtertoneel. Meteen achter het achterdoek liggen de twee open langwerpige kleedkamers voor ongeveer tien personen.

Het speelveld bedraagt 7 x 7,5 meter en de toneelopening is 8 meter en er zijn 15 trekken. Laden en lossen kan direct vanaf het toneel via een buitendeur met een trap van 3,5 meter naar beneden. Deze omstandigheden beperkten grote decors en andere toestanden, want alles moest gesjouwd worden. Er is wel een liftje aan de andere kant van de zaal, maar dat is bedoeld voor rolstoelen. Aan die kant is ook de licht, geluid en filmcabine. Het theater was n.l. ook bedoeld als bioscoop. De eerste echte in Zoetermeer. Op 3 januari 1976 was er de eerste filmvoorstelling.

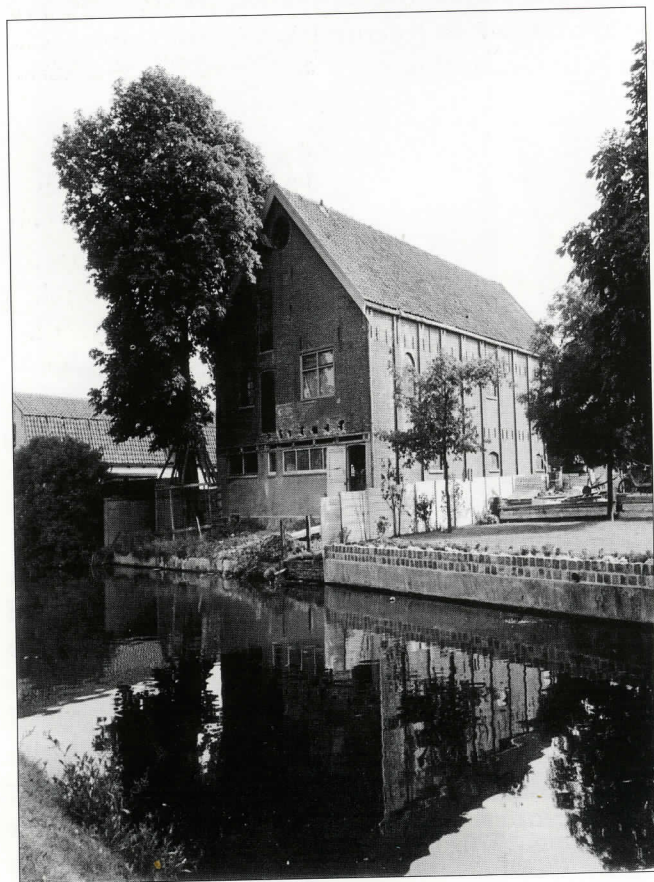
De officiële opening van het gebouw was in december 1975. De Zoetermeerse Comedie had de eer de eerste voorstelling te mogen geven.

Dit amateur-gezelschap had tijdens de verbouwing nuttige adviezen gegeven op theatertechnisch gebied. Het werd dan ook de vaste bespeler van De Graanschuur naast de vier andere toneelclubs in de gemeente. De Stichting Kunstkring De Seghbloem, genoemd naar de rederijderskamer van weleer, organiseerde de voorstellingen in de Graanschuur.

Bad- en Sportcentrum De Driesprong, mei 1970.

Beroepsartiesten kwamen graag voor hun try-outs naar dit knusse vestzaktheater. Frans Halsema, Jos Brink, Youp van 't Hek en Jules Deelder werkten hier aan hun carrière. Op 3 januari 1986 werd het 10-jarig bestaan gevierd met een optreden van drs.P. en het Trio Nico ter Linden. Toneel, kameropera's, cabaret en allerlei combinaties van muziekgroepen, fanfares, harmonieorkesten, Jazz- en koffieconcerten en schoolvoorstellingen waren vaste prik. Door de opening van de Promenade bioscoop op 5 december 1985, de eerste echte bioscoop in Zoetermeer, verloor De Graanschuur haar filmfunctie, maar het trouwe eigen toneelpubliek bleef. In de benedenruimte waren de ruime foyer, garderobe en bar. Toch werd het theater te klein om als visitekaartje van de snel groeiende stad te dienen. De zaal voldeed niet meer aan moderne eisen. Bekende landelijke toneel-gezelschappen kwamen niet meer langs. De gemeente bouwde in 1990-1992 een modern, groot Stadstheater vlakbij het nieuwe stadhuis en wilde van het kleinere zusje af, omdat het te duur werd twee theaters te exploiteren. Zij verkocht De Graanschuur aan twee fervente theater-liefhebbers met grootse plannen.

Helaas konden zij die niet verwezenlijken, de heren gingen binnen twee jaar failliet. Daarna was er een jaar lang niets te doen. In Den Haag zocht de Stichting Indisch Cultureel Centrum een ruim onderkomen voor haar activiteiten. Daar kon zij niet slagen, in Zoetermeer wel. Zij kocht De Graanschuur eind 1995 en ging in die winter de boel inspecteren. Wat zij aantrof was een ravage. Door de strenge winter was de waterleiding gesprongen. De houten vloer beneden was 'als een Krakatau' De Graanschuur wordt verbouwd, juli 1975.

Stadstheater te Zoetermeer.

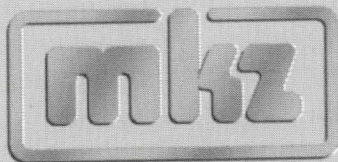
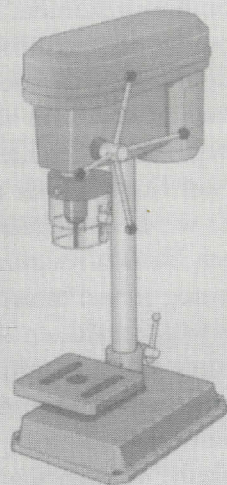
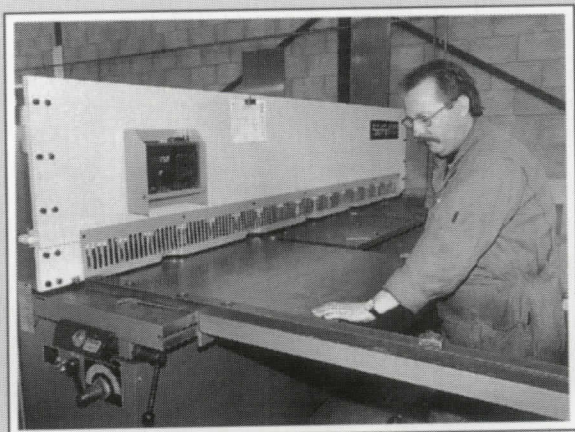
omhooggekomen. Er was echter amper tijd voor renovatie en herinrichting, omdat de startsubsidie per 31 december 1995 zou worden teruggevorderd, als de stichting de koopsom niet voor die tijd zou betalen. Met man en macht is er toen gewerkt om alles op tijd in gereedheid te brengen. De officiële opening in begin 1996 geschiedde met een selamatan. Dat is een feestmaaltijd, waarbij de Nasi Kuning (gele rijst) in de vorm van een gunung (berg) wordt geserveerd. Er werd een beheerder aangesteld die de dagelijkse leiding heeft. Beneden zijn een Indisch restaurant, een galerie, een café en vergaderruimten. De theaterzaal is nog geheel intact, maar niet gemoderniseerd. De voorste helft van de tribunes is weggehaald ten dienste van een dansvloer na de voorstellingen of tijdens party's. Daardoor telt de zaal nog 175 zitplaatsen. Er zijn nog steeds optredens in deze zaal. Wat minder frequent en wat meer Indisch: folkloristische dansvoorstellingen, muziek van gamelanorkesten, modeshows e.d. vinden hier plaats. Wieteke van Dort is als tante Lien hier kind aan huis. Evenals Indische auteurs die voorlezen uit eigen werk.

Het eerste lustrum is in april 2001 gevierd. Hoewel men de activiteiten van het Indisch Centrum in het begin sceptisch volgde, is het nu duidelijk dat de theaterzaal zich heeft ontwikkeld tot het derde podium van Zoetermeer door een kleurrijk cultuuraanbod. Niet alleen voor de Indische gemeenschap. Iedereen is welkom. Die gastvrijheid is een voorwaarde voor het voortbestaan van deze aparte plek in de polder. Dat heeft het Indisch Centrum gelukkig goed begrepen.

Nu óók voor particulieren!

- LASSEN ○
- ZETTEN ○
- DRAAIEN ○
- VERKOOP ○

MKZ-Metaalbewerking

Industrieweg 21, Zoetermeer

Telefoon (079) 341 63 41

Stadstheater Zoetermeer.

Zoetermeer groeide in korte tijd uit van 5000 tot 120.000 inwoners. De kleinschalige dorpsvoorzieningen voldeden niet meer. De forensen uit de omliggende steden waren voor hun uitgaansleven aangewezen op de theaters aldaar. Niet voor niets werd Zoetermeer aangeduid als 'slaapstad'. Het gemeentebestuur begreep dat er flink geïnvesteerd moest worden in sportaccommodaties, buurtcentra, bibliotheken en een theater. De Graanschuur in de Dorpsstraat voldeed niet meer aan de moderne eisen en was veel te klein, te dorps geworden. Om de inwoners in eigen stad in stijl uit te laten gaan, was nieuwbouw op grote schaal noodzakelijk. In 1978 werd door de raad het architectenbureau PRO uit Den Haag gevraagd een ontwerp te maken. De heren Schamhart en Van Beek waren wel gebonden aan bepaalde voorwaarden. Zo moest het theater dicht bij de sprinterhalte liggen van het nieuwe stadhuis en het daarachter liggende culturele centrum: een muziek- en theaterschool. Een bezuinigingsgolf deed de plannen in de ijskast belanden. Tot de wethouder van cultuur, mevrouw Latenstein van Voorst, ze er vijf jaar later weer uithaalde. Vanaf toen ging de bal rollen. In 1986 werd een begeleidingscommissie ingesteld om te onderzoeken of de realisatie van een theater mogelijk was. In 1987 werd het bureau PRO weer ingeschakeld dat inmiddels in Den Haag o.a. de Hogeschool in het Laakgebied had ontworpen. Er werden dertien locaties bekeken. Uiteindelijk werd gekozen voor een plek aan de Duitslandlaan. In 1989 kwam alles weer op losse schroeven te staan, toen een derde partij adviseerde de Dobbeplass tot locatie te bestemmen, omdat die plek precies tussen oud en nieuw Zoetermeer lag. Het theater zou dan een verbindende schakel zijn. Maar in 1990 besloot de gemeenteraad toch maar de plek aan de Duitslandlaan, nabij het stadhuis, de openbare bibliotheek en de sprinterhalte definitief voor het theater te bestemmen.

In september 1990 ging warempel de eerste paal de grond in en in mei 1991 werd het hoogste punt bereikt. In januari 1992 werd het gebouw opgeleverd door Ballast-Nedam en op 3 april 1992 volgde de officiële opening door prinses Margriet.

Er ging een zucht van verlichting door de bejveraars van het nieuwe theater. Er waren veel strubbelingen overwonnen. Felle tegenstanders draaiden bij het zien van het resultaat als een blad aan de boom om. Hier mocht Zoetermeer trots op zijn. Zowel van buiten als van binnen prachtig van architectuur. Ruim opgezet in de warme huiskleuren: zwart en rood. Het hele complex heeft de vorm van een kubus van steen met aan de entreekant een enorme halfronde glasgevel over twee etages.

Deze wand maakt contact tussen buiten en binnen mogelijk. 'Door het glazen front is binnen buiten zichtbaar en wordt buiten binnen hoorbaar en zijn theater- en buitenwereld één'. Dat was de filosofie van kunstenaar Jeffrey Shaw,

de bedenker van deze gevel.

Erachter bevindt zich beneden de foyer en boven het café. De twee theaterzalen liggen naast elkaar. De grote zaal heeft een oplopende vloer met bijna 500 stoelen in halfrond lopende rijen en een balkon voor nog eens 300 toeschouwers. Doordat de zaal in de breedte is gebouwd en dus in feite ondiep aandoet, zijn de zichtlijnen vanuit de fraai beklede stoelen overal goed.

De toneelopening is maximaal 33 meter, de diepte is 19 meter en de toneeltoren 21 meter hoog. Er zijn heel brede zijtonelen, waardoor op dit podium alles mogelijk is op theatergebied. Van complete opera's, groots opgezette musicals tot spectaculaire balletten en grote symfonieorkesten. Alle technische bewegingen gaan automatisch. De ouderwetse trekken zijn vervangen door een computer, waarin alles wordt geprogrammeerd.

In de hoek van het podium is een goederenlift om de kostuumkisten naar de onderliggende kleedkamers te laten zakken. Via een inpandige oprit kunnen de vrachtwagens hun decors en rekwisieten laden en lossen op het niveau van het podium.

Bij de bouw had men deze autotoegang te laag gemaakt. De allereerste vrachtwagen sloeg dan ook meteen een stuk gevel weg. De orkestbak meet 110 vierkante meter en is hydraulisch op en neer te bewegen. Toen hij voor de eerste keer in actie moest komen bij de opvoering van de opera Fidelio van Beethoven door Opera Forum wilde de orkestbak niet zakken. Technici werden in allerijl opgeroepen het euvel te verhelpen. Pas op het laatste moment, het publiek zat al in de zaal, zakte de vloer eindelijk naar beneden, maar bleef

**FRIS
VERSSHOP**

**Dorpsstraat 103
2712 AE Zoetermeer
079 3167616**

**Hollandse kaasspecialiteiten
Boerenkaasspecialiteiten
Buitenlandse kaas
Salades en pate s
Versgebrande noten
Zuidvruchten
Kadomanden**

scheef hangen. De musici moesten zich de hele voorstelling schrap zetten om niet weg te glijden tijdens het spelen. Dat was een spannende toestand. Geloof maar, dat de solisten die zo in de orkestbak keken, moeite hadden hun lachen in te houden. Het publiek heeft er niets van gemerkt.

Over opera gesproken. Tijdens een voorstelling van Rigoletto stapte de hoofdrolspeler uit een verkeerde deur achter de schermen en stortte drie meter naar beneden in een vuilcontainer. Gebutst en gedeukt heeft hij zich verder door de opera heen gezongen.

De grote zaal is uitgerust met mechanisch te regelen klankkaatsers en akoestische panelen. Boven het toneel hangen 28 microfoons die publieksgericht zijn ingesteld. Het is zelfs mogelijk het geluid elektronisch te vertragen, zodat eventuele nagalm kan worden vermeden. Zo ontstaat een perfecte geluidswaergave. Belangrijk bij concerten. Omdat het toneel geen vaste lijst heeft, is de toneelbreedte variabel te maken.

De kleine zaal is opgezet naar het principe van de zwarte doos: een rechthoekige ruimte met een vlakke houten vloer waarop een vrijdijbare tribune voor 196 mensen. Er is geen podium en er wordt zonder gordijnen op de vloer gespeeld. De breedte van de zaal is dus gelijk aan de breedte van het speelveld, n.l. 11 meter. De hoogte is 5 meter en de diepte variabel, maar maximaal 8 meter. Er zijn geen zij- en achtertonelen. Hier kunnen geen grote decors staan, hoogstens wat zetstukken. Daarom is deze zaal geschikt voor kleine dansvoorstellingen, cabaret, jazzconcerten en andere klein gemonteerde voorstellingen. Deze zaal was eigenlijk niet in de planning opgenomen. Op het laatste moment zag men in dat kleinschalige producties óók een plaats moesten krijgen in het gebouw. Met het bouwen van deze zwarte doos zijn wel fouten gemaakt. Toen de loopbruggen voor de belichting waren ingericht, bleek dat het dak van deze zaal te laag was. De technici zouden kromgebogen hun werk moeten doen. Daarom heeft men het dak hydraulisch een paar meter omhoog geduwd. Een gigantische klus en een onverwachte kostenpost. Beneden zijn kleedruimten voor 2 tot 30 personen met het nodige sanitair. Er is een ruime werkplaats voor reparaties e.d. Natuurlijk beschikt het complex over een gezellige artiestenfoyer. Er werken dertig mensen in het gebouw, van wie elf in vaste dienst. Jaarlijks worden er rond 280 professionele voorstellingen gegeven en ca. 65 door amateurgroepen.

In 2000 bezochten 140.000 mensen voorstellingen in het theater, niet alleen afkomstig uit de plaats zelf maar ook uit andere steden. Vanuit Den Haag brengt de sprinter je er in 20 minuten. Na afloop is het café nog geruime tijd open om na te kaarten onder het genot van het een en ander.

De bouwkosten bedroegen 17 miljoen gulden en jaarlijks draagt de gemeente 1,3 miljoen bij aan de exploitatie. Het 10-jarig bestaan werd in 2002 gevierd met de musical Peter Pan.

De Boerderij

Wie met de sprinter vanuit Den Haag reist, ziet bij de halte Voorweg in Zoetermeer een groot gekleurd, compact, modern bouwsel naast het station staan. Midden op een open vlakte tussen de spoorbaan en de drukke Amerikaweg.

Het gebouw heet De Boerderij, maar het lijkt daar in de verste verte niet op. Vanwaar die naam? Die is meegenomen van de vorige locatie van de Stichting Jongerenwerk Zoetermeer die dit gebouw exploiteert als cultuurpodium. Het begon in 1975, toen twee actiegroepen een geschikte ruimte voor hun activiteiten zochten en een plaats om elkaar te ontmoeten. Er werd in Zoetermeer te weinig voor de jeugd georganiseerd, vonden zij. Het oog viel al snel op een leegstaande boerderij aan de Voorweg 146. De gemeente was eigenares van het pand. De actiegroepen kraakten het en kregen toestemming er een soosruimte in te vestigen onder de naam De Jeugdboerderij. Er werd een stichting en een bestuur in het leven geroepen om de boerderij te runnen. Op 20 april 1975 werd de Stichting Jongerenwerk Zoetermeer een feit. De Boerderij kon gaan draaien. De officiële opening werd verricht door wethouder De Bruyn op 24 mei 1975. In het begin waren er voornamelijk discoavonden en af en toe film. Door agressie en drugsgebruik kreeg de boerderij een slechte naam, ook doordat de vrijwilligers die de zaal runden, niet tegen de situatie waren opgewassen. Er kwam geld om de staf uit te breiden

Jongerencentrum De Boerderij, Voorweg 146, 1975.

met beroepskrachten. Een portier moest een oogje in het zeil houden bij de toelating. In 1989 waren er verbouwingswerkzaamheden: er kwam o.a. een balkon met bar en betere kleedruimte. In de loop der jaren werd de Boerderij een cultureel jongerencentrum.

Bandoptredens en dance-nights waren de meest succesvolle activiteiten met daarnaast steeds meer aandacht voor theater en kleinkunst. Tot in oktober 1994 een uitspraak van de Raad van State de Boerderij dwong tot vroegere sluitingstijden wegens geluidsoverlast. Omwonenden hadden geklaagd en een proces aangespannen. In overleg met de gemeente werd besloten een andere locatie te zoeken. Buiten de bebouwde kom, goed geïsoleerd en met ruime parkeermogelijkheden. Ver zoeken hoefde niet. Zo'n terrein lag dichtbij aan de overkant van de spoorlijn aan de Amerikaweg.

Hier werd een multifunctioneel complex neergezet naar voorbeeld van het Amerikaanse boerenschuurmodel, dat op 1 april 1998 in gebruik werd genomen onder de oude naam van De Boerderij. Geluiddichtheid was een eerste vereiste. Na het passeren van de kassa, garderobe en toiletten op de parterre geeft een trap toegang via een hal tot de grote zaal. Een enorme vierkante ruimte met een breed ondiep podium. Geen doeken, zij- of achtertonelen zoals bij een normaal theater. In de hoeken twee bars en op het balkon nog één, zodat men niet meer met consumptie de trap op hoeft. Op het balkon staat een hoge toren, bedoeld voor de diskjockey. Maar aangezien die daarin onzichtbaar voor het publiek verschanst zat en er dus geen interactie mogelijk was, wordt deze toren niet gebruikt. De D.J. zit met zijn apparatuur voor iedereen zichtbaar op het podium.

Ook een tweede, grotere fout wordt de aannemer aangerekend. Dat betreft de verlichting. De bedoeling was aan het hoge plafond metalen buizen te bevestigen, waaraan de schijnwerpers moesten hangen. Helaas was het dak daar niet op berekend. Nu hangt de hele lichtinstallatie aan andere ophangpunten, maar wel een stuk lager: op het niveau van het balkon, zodat men van daar geen zicht heeft op het podium en de zaal.

De zaal zelf heeft geen vaste stoelen en biedt plaats aan 800 tot 1000 mensen. De stoelen worden geplaatst bij voorstellingen waarbij niet gedanst wordt. Dan zijn er 160 zitplaatsen. Er is een liftje voor rolstoelen en er is een invalidentoilet.

Via de bovenhal is ook het podiumcafé te bereiken: een aparte ruimte met bar en podium voor kleinere producties. Hier spelen door de week amateur-bandjes en worden workshops gehouden. Aansluitend een ruim terras, dat ook via de buitentrap kan worden betreden.

Achter de grote zaal ligt het backstage-gebied: een aparte ruimte voor de technici, een kleine kleedkamer voor vier tot zes personen en daarboven een grotere voor tien of meer mensen. Overal toiletten binnen 'handbereik'. Er

zijn tevens zes oefenruimtes voor bands en een opnamestudio. In principe is het mogelijk om direct van het podium een c.d. op te nemen. Verder opslagruimten en op de parterre de kantooruimten.

Geheel apart is er in het gebouw aan de achterkant een coffeeshop, Klein Café Casa, met een uitgiftepost voor softdrugs. De enige gedoogplek in Zoetermeer. Voor de bands die meestal eerder op de dag arriveren om zich te installeren en in te spelen, is er een keuken, waarin een warme maaltijd bereid kan worden. En in de kelder liggen vaten met 5000 liter biervoorraad. Maandelijks komt er een folder uit met het programma voor die maand, naast een beknopt jaaroverzicht.

Voor al deze diensten zijn veel medewerkers nodig. Naast enkele beroepskrachten kan men rekenen op zo'n zestig vrijwilligers, die in groepjes taken op zich nemen: bar, techniek, kassa, publiciteit, backstage, keuken enz. Nieuwe vrijwilligers worden ingewerkt. Mensen die hier hebben gewerkt, komen met hun ervaring soms in een betaald beroep terecht, zoals in de horeca of in de techniek. Een keer per maand is er vergadering van alle medewerkers.

Wat heeft De Boerderij te bieden?

Het publiek dat De Boerderij bezoekt is divers en afhankelijk van het aanbod. Leeftijd, ras of uiterlijk tellen niet. Er is ruime parkeermogelijkheid en het station is naast de deur. De beveiliging is in goede handen.

In de grote zaal traden in januari 2002 o.a. op de Jan Akkerman band met jazz, The Power of Metal met rock, Schotse en Hongaarse bands met folk.

Elke zaterdag is er disco.

Wat cabaret betreft, bood het seizoen 2001-2002 o.a. Lucretia van der Vloot en Ellen Pieters, Eva en Rian, Marco van Es, Van Houts en De Ket, De Doos, Nico van der Knaap, Gabriela Lukassen en Howard Komproe.

Een enkele kindervoorstelling prijkt ook op het programma. Twee keer per maand is er het Comedy Café met 'aanstormend theatertalent'. Ook amateurs krijgen ruimschoots gelegenheid voor optredens en men kan er salsa leren dansen.

Met dit gevarieerde aanbod biedt De Boerderij een mooie aanvulling op de andere Zoetermeerse theaters. Wie op zoek is naar 'elc wat wils' kan in Zoetermeer terecht.

Het Centrum voor Kunst en Cultuur (C.K.C.)

Vlak achter de Dorpsstraat aan de Leidsewallen nr. 80 staat een gebouw met een ovaalvormige constructie. Het is ontworpen door prof. Mart van Schijndel, die helaas tijdens de bouw is overleden. Architect Paul van Dam heeft het project afgemaakt. Het is nog niet zo lang in gebruik: in mei 2001 opende koningin Beatrix het complex door een beeld van opgestapelde blokken te

bekronen met een oranje steen. Het heet De Verbeelding en staat in de enorme hal vlak bij de entree.

Het is het symbool voor wat er in dit gebouw plaatsvindt. Hier zijn namelijk vier kunstvormen samengevoegd: muziek, dans, beeldende kunst en theater.

Er wordt door bevoegde leerkrachten in deze kunstvormen lesgegeven.

Sinds kort is daar nog film bij gekomen. Er worden regelmatig uitvoeringen, demonstraties en voorstellingen gegeven in de grote theaterzaal. Daarmee heeft Zoetermeer er een prachtige theaterlocatie bij gekregen. Ik wil het voornamelijk hebben over het theateraspect van dit opleidingsinstituut. Hoofd van deze afdeling is Peter Lintelo.

Met vijf dramadocenten verzorgt hij de diverse theatercursussen die al toegankelijk zijn voor kinderen vanaf 4 jaar. Lessen creatief spel stimuleren hun fantasie. Vanaf 6 jaar kunnen zij deelnemen aan de lessen dramatische expressie om hun gevoelens door middel van stem en beweging uit te drukken. Kinderen van 9 tot 12 jaar worden geschoold in vormen- en rollenspel. Vanaf 12 jaar is er een productiecursus. Er wordt dan een bestaand toneelstuk of de bewerking van een boek aan het einde van deze cursus ten tonele gebracht in de theaterzaal.

Ook bestaat er gelegenheid mee te spelen en te zingen in een jeugd musical.

Hierbij wordt nauw samengewerkt met de muziekafdeling.

Het nieuwe Centrum voor Kunst en Cultuur, Leidsewallen 80 (foto Theo vd Poel).

Ook voor jongeren van 15 tot 18 jaar bestaat er een productiegroep. Voor deze deelnemers wordt meestal een stuk uit het moderne repertoire gekozen. Eventueel kunnen zij via de selectiegroep doorstromen naar een beroepstoneelopleiding.

Voor de musicalcursus vanaf 16 jaar moet men auditie doen. Vertoond zijn inmiddels Scrooge en Les Misérables. Verder zijn er introductiecursussen en een acteerstudio waar De Feeks en Wie is er bang voor Virginia Woolf op het programma stonden. Ook voor volwassenen is er een productiegroep met stukken uit het wereldrepertoire. Alleen al op theatergebied een enorm gevarieerd aanbod voor alle leeftijden. Sinds de voordien over de gemeente verspreide opleidingen zijn geconcentreerd, is het aantal cursisten gestegen van 200 tot 450.

Peter Lintelo had in 1993 de Theaterschool Zoetermeer opgericht, resultaat van een fusie tussen Studio Peer en Toneelgroep Dwarf op 1 januari 2001. Hij was dus de aangewezen figuur om de theaterafdeling te leiden.

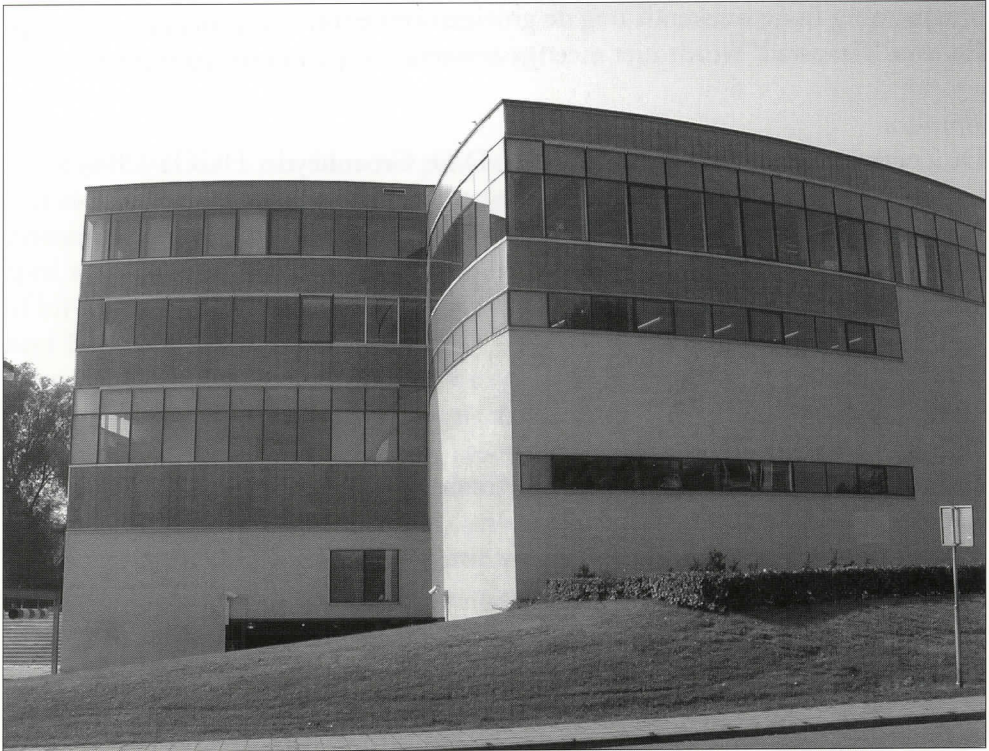
Na in Leiden Nederlands en in Amsterdam dramaturgie te hebben gestudeerd, werd hij docent aan de Amsterdamse toneelschool en op de Scapino dansacademie. Hij regisseerde zowel professionele als amateur-groepen door het hele land. Hij was de oprichter van studio Peer en de theatergroep Dwarf. Deze laatste groep gaf uiteindelijk vorm aan de huidige theateropleiding. De meeste docenten zijn dan ook oorspronkelijke Dwarfen. Naast improvisaties richt de opleiding zich zo breed mogelijk op het klassieke en het moderne repertoire en op de diverse stromingen daarin.

Leerlingen van de andere disciplines worden bij de voorstellingen betrokken. De afdeling Beeldende Kunst helpt bij de vormgeving (decors, rekwisieten, kostumering e.d.). De muziekopleiding zorgt voor levende muziek en de Dansafdeling geeft er de beweging aan. Zo komt men vanzelf tot totaaltheater. Van de gespeelde stukken noem ik de wat bekendere: La Celestina van Rojas, Dievenbal van Anouilh, De Storm van Shakespeare (in een bewerking), Trojaanse Vrouwen van Euripides (op een vloer van zand), De Driestuiversopera van Brecht, De koning sterft van Ionesco.

Allemaal openbare voorstellingen, te zien geweest in de grote, brede, ondiepe toneelzaal. Er wordt op de vloer gespeeld voor een tribune met 150 plaatsen. Er is alleen een groot verschuifbaar gordijn tegen de achterwand. De ruimte erachter, om de andere kant van het toneel te bereiken, is uiterst smal. Aan beide zijden zijn dubbele deuren om de zijruimten en de kleedkamers te bereiken. Er is een grote opslagruimte voor decors, rekwisieten en kostuums. Ruimte voor grote decors is er echter niet.

Achter de tribune is de bezoekersingang vanuit de rond lopende hal en erboven is over de hele breedte ruimte voor de techniek. Ook hier kunnen cursisten onder leiding van een professionele technicus geschoold worden door te

Het CKC van de straatzijde gezien (foto Theo vd Poel).

assisteren bij voorstellingen. Gaan de eisen van een productie boven die van de mogelijkheden van dit gebouw, dan wordt uitgeweken naar het Stadstheater waar wel alles mogelijk is op theatergebied. Dat geeft de cursisten een prima podiumervaring en dwingt de leiding tot het werken naar een zo hoog mogelijk niveau. En dat lukt bijna altijd.

Achter de theaterzaal is een grote studio die door alle disciplines wordt gebruikt. Ernaast liggen twee goed geïsoleerde dansstudio's. Op de eerste verdieping zijn de kantoren, vergaderruimten en decoropslag. Op de tweede en derde verdieping de lesruimten en de lerarenkamers. Er wordt bijna ieder weekend iets in de theaterzaal vertoond. Het publiek wordt ingelicht via eigengemaakte affiches en berichten in de plaatselijke pers.

De gemeente Zoetermeer heeft zodoende een aantrekkelijk theateraanbod en is wat culturele voorzieningen betreft al lang niet meer een satellietstad van Den Haag.

Met de vier bestaande theaters: het Stadstheater, De Graanschuur, het jongerencentrum De Boerderij aan de Amerikaweg en het C.K.C. worden alle categorieën inwoners van Zoetermeer bediend. Elk trekt zijn eigen publiek, zodat van concurrentie geen sprake is. Eigenlijk hoeft niemand voor zijn

ontspanning in de weekends nog de groeigemeente uit.
En over 'slaapstad' wordt niet meer gesproken.

Bronnen:

De Zoetermeerse bioscoopgeschiedenis, D.D. Groenheyde; HGOS 1996/3
Gemeentearchief Zoetermeer.

Programma's en folders van C.K.C. Zoetermeer.

Programma's, folders en boekje t.g.v. 20 jaar De Boerderij Zoetermeer.

Zoetermeer, een Hollands tweelingdorp, Drs. P.G. Hoefnagel.

Met dank aan:

Henk Gerding, Stadstheater Zoetermeer.

Peter Lintelo, CKC Zoetermeer.

Petra Oude Nijhuis, De Boerderij, Zoetermeer.

Aat van Wijk, De Graanschuur.

Marjo Worms, stadhuis Zoetermeer.

Sprekend Verleden, in gesprek met de heer J. van der Wolf

Weet u wie die jongen was?

Missing in Action is het door het genootschap uitgegeven boek, waarin de verhalen worden verteld over twee Amerikaanse bommenwerpers die resp. in Zoetermeer en in Zoeterwoude zijn neergekomen. Kort na de verschijning in april werd de samensteller opgebeld door ene heer Van der Wolf met de vraag of hij wist wie die jongen was. Hij verwees naar het onderstaande citaat van de heer Niek Nieuwenhuijsen:

“Vanmorgen (30 juli 1943) werden we opgeschrikt, doordat er een Amerikaansche bommenwerper was neergekomen. Natuurlijk ontzettend veel mensen er naar toe. Trouwens de hele dag door. 't Leek wel een bedevaart. Vanavond kwam het bericht door, dat er twee Canadezen (later bleken dit Amerikanen te zijn) gevangen genomen waren. Eén ervan was gewond. In 't dorp gaf deze kwestie veel opschudding. De Duitsers waren woest, omdat diverse mensen gingen zwaaien en lachen tegen deze twee piloten. Eén jongen hebben ze in de bus getrapt, afgeranseld met z'n drieën en toen in Voorburg eruit gegooid. Hij moest z'n naam opgeven. ('t was geen Zoetermeerdernaar). De mensen zijn bang dat deze kwestie straf uit zal lokken. Alzo was dit een dag vol sensatie. 't Was in deze oorlog nog niet eerder gebeurd, dat een vliegtuig in Zoetermeer was geland”.

ARTOTHEEK 'DE VLAMING'

Verbuur

beeldende

kunst

Voor bedrijven en particulieren

Vlamingstraat 2a
2712 BZ Zoetermeer
Telefoon 079 3169551

Ik was die jongen!

De heer Van der Wolf liet ons niet lang in het vage en hij vertelde dat hij die jongen was.

“Op die 30e juli 1943 ben ik in Zoetermeer terechtgekomen met de trein uit Gouda. Wij verkochten aan het station bonnen. Etenbonnen, aardappel-bonnen, broodbonnen enzovoort aan mensen uit Den Haag die hier in Zoetermeer kwamen kijken of ze eten konden krijgen bij de boeren. Toen wij van dat vliegtuigongeluk hoorden, zijn we Zoetermeer zelf ingegaan. Dat waren nog drie jongens, waar ik mee handelde. Vrienden, bekenden uit Boskoop. Die jongens zijn meegegaan. We stonden hier in de Dorpsstraat te kijken naar de bus waar Amerikaanse vliegers in werden gezet.

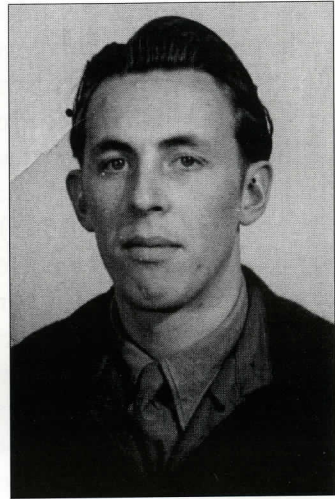
Wij stonden vooraan, ik liep naar de bus toe, ik tikte tegen het raam, terwijl die bus ging rijden en zwaaide naar die Amerikanen”.

Angstige momenten

“De bus stopte abrupt, de mensen begrepen en ik ook wel, dat er iets bijzonders zou gebeuren. Ik vloog samen met mijn vrienden en andere mensen het café binnen en een paar Duitsers pikten mij er gelijk uit, waarschijnlijk omdat ik tegen het raam had getikt. Ik werd in de bus gezet en ik zat vlak naast een Amerikaanse vlieger. Ik zat wel met een groot probleem. Ik heb al verteld dat ik in bonnen handelde en als ze je pakten met bonnen in je zak, dan was je een zwarthandelaar en dan ging je naar Vught, dat wisten wij. Ik was erg jong natuurlijk, 17 jaar en ik zat in die bus en ik dacht nu moet ik naar Scheveningen, ik begreep dat ze naar Scheveningen werden gebracht. Er zaten een stuk of zes Duitsers in de bus, met de chauffeur meegerekend.

Ik keek eerst nog of de kussens los waren, maar dat was niet zo. Ik kon de bonnen wel aan de zijkant verstoppen, want ik moest ze wel kwijt. Ik had handenvol bonnen. Ze hadden me gelukkig van tevoren niet gefouilleerd. Alleen mijn persoonsbewijs hebben ze nagekeken en alles genoteerd.

Op een gegeven moment werd tegen de chauffeur gezegd dat hij moest stoppen. Dat was vlak bij de brug naar Voorburg. Daar hebben ze mij dus beetgepakt, ik heb een paar schoppen gehad, een klap om mijn oren, dat is het enige wat ik nog weet. De bus was bijna tot stilstand gekomen, de deur ging open en ze gooiden me de weg op. Dus ik lag aan de kant van de straat, maar ik was blij, ik dacht daar ben ik goed van afgekomen. Tezelfder tijd reed er een wagen van Nutricia aan de andere kant naar Zoetermeer toe. Die chauffeur

dhr. Jan van der Wolf.

zag het gebeuren en hij stopte aan de kant van de weg. Ik ben over de heining heen geklommen, wat ik me ervan herinner en ben in die auto gestapt. Dat was een vrachtwagen van Nutricia, die reed naar ik dacht op een generator, niet op benzine maar op een generator.

Op rapport bij de Ortskommandant

Mijn papieren waren nagekeken, zoals ik al zei, en ik moest me melden in Boskoop bij de commandant van de Wehrmacht. Ik kwam er volgens hem goed vanaf, maar ik werd wel verplicht tewerkgesteld bij een fabriek in Waddinxveen. Dat was een fabriek waar in die tijd onderdelen werden gemaakt voor de V 1 en de V 2. Daar heb ik denk ik een halfjaartje, nog niet eens, gewerkt toen ik sabotage pleegde, meer uit lol dan uit echt bewust sabotage plegen, maar ik ben gesnapt, heb een week in Gouda bij de SD gezeten, ben losgelaten en kon weer naar huis gaan.

De auto van Nutricia voorzien van een gasgenerator.
vlnr.: Den Hertog, een onbekende, Cor Veelenturf, stoker van de gasgenerator.

Verzuid Verenigd, kerkelijk verenigingsleven in Zoetermeer 1870-1970

Acht kerkgenootschappen hebben samen met het Historisch Genootschap Oud Soetermeer hun krachten gebundeld om een boek samen te stellen over het kerkelijk verenigingsleven. Deze samenwerking tussen diverse kerkgenootschappen zou tussen 1870 en 1970 ondenkbaar zijn geweest. In die tijd was de gehele maatschappij langs kerkelijke, sociaal-economische en politieke lijnen georganiseerd, de zogenaamde zuilen. In Zoetermeer was dat niet anders dan elders. Het kerkelijke verenigingsleven was daar een duidelijke uiting van. Vele verenigingen werden binnen de zuilen opgericht en het hele leven van mensen speelde zich daar af, letterlijk van wieg tot graf. Door de individualisering en secularisering zijn deze zuilen na circa 1965 in snel tempo verbrokken, juist in de tijd dat Zoetermeer werd uitgebouwd van dorp tot stad. Een aantal kerkelijke clubs is nog steeds zeer actief, maar vele andere verenigingen zijn verdwenen. Een eerste inventarisatie gaf een keur aan namen van verenigingen. Meer informatie dan namen alleen was echter niet altijd voorhanden, zelfs niet in archieven en bibliotheken. Wel bleek nog veel materiaal op kerkzolders en bij mensen thuis te liggen. De plannen voor het boek kwamen precies op tijd: een belangrijk stuk van de Zoetermeerse historie kon nog boven water worden gehaald, voordat de tastbare herinneringen en de verhalen in de prullenbak of de vergetelheid zouden geraken. De diverse

auteurs hebben een algemene geschiedenis over hun kerkgenootschap in Zoetermeer geschreven en daarnaast zo veel mogelijk verenigingen voor het voetlicht gebracht. In totaal ruim tachtig stuks, variërend van een bijbelclub, knapenvereniging, Marthaclub en Semper Crescendo tot Sine Nomine, een schaakvereniging en vele koren en scholen. Van vele was echter nauwelijks iets bekend en van een onbekend aantal weten we niet eens dat ze hebben bestaan. Dit boek is dan ook niet het einde van de zoektocht. De lezer wordt gevraagd om actief de lacunes op te gaan vullen. Zo blijft belangrijk Zoetermeers erfgoed bewaard! Het boek is 168 pagina's dik en telt bijna evenveel illustraties. Het is te koop in geselecteerde boekhandels, in het Stadsmuseum en op www.oudzoetermeer.nl. Dank zij de gemeentelijke Open Monumentendag-organisatie kost het slechts € 14,-.

Foto vorige pagina:

De auteurs bij de presentatie van 'Verzuild Verenigd' in de Adventskerk 10-9-2005.
vlnr.: Leonora Grandia, Arco Weening, Hans Zwart, Johan Walinga, Ton Vermeulen,
Frans Rijkaart, Ronald Grootveld, Bert van Oosterhout.

Voor: Thea de Groot-Westhoek, Henk van de Putte, wethouder Bé Emmens, Clara
Moerman-van Voorst, voorzitter HGOS Erris Oskam, (foto Jan van Es).

Verkrijgbare publikaties van het Historisch Genootschap

nieuw in 2005:

- Missing in Action (2005), neergestorte Amerikaanse bommenwerpers bij Zoetermeer 1943-1945 (€ 7,50)
- Vijf meter onder N.A.P. (herziene herdruk 2005)*.
- Duizend jaar leven met en de strijd tegen het water in Zoetermeer (€ 7,50)
- Verzuild Verenigd (2005)*
Kerkelijk verenigingsleven in Zoetermeer 1870-1970 (€ 14,-)
- Dorp in oorlog
Zoetermeer 1940-1945 (2000)*, de tweede wereldoorlog in Zoetermeer uitgebreid belicht (gebonden, € 22,-)
- Een Klassiek Juweel, de Oude Kerk in Zoetermeer (2002)*, met veel aandacht voor bouwhistorie, interieur en kerkelijke geschiedenis (€ 7,-)
- Deez' beide dorpen, Zoetermeer en Zegwaard in 1799 (2002), facsimile van een 18de eeuwse beschrijving van beide dorpen met uitgebreide toelichting en illustraties (gebonden, € 9)
- De kerk van Crooneveen, historisch en archeologisch onderzoek naar de Zoetermeerse schuurkerk en katholieke parochie (2002). Met kleurenomslag en full colour afbeeldingen (€ 9,80)
- Een Kasteel in de Dorpsstraat (2004)*, eigenaren en bewoning van het voormalige Huis te Palenstein in Zoetermeer vanaf de 14de eeuw, met kleurenomslag en full colour afbeeldingen (€ 9,80)

Het gezelligste eetcafé van het Stadshart!

7 dagen per week geopend voor lunch en diner.

**Maar ook om te genieten van
een goed glas wijn of bier.**

**Bijvoorbeeld voor of na
een bezoek aan theater of bioscoop**

**Oostwaarts 4
Stadshart Zoetermeer
079- 346 31 41**

**www.theoldpal.nl
info@theoldpal.nl**

Waar je oude vrienden hebt en nieuwe vrienden maakt!

Een aantal oudere uitgaven uit ons fonds is nog beperkt verkrijgbaar:

- Samen onder één dak (1995)
Adventskerkgemeente, Remonstrantse kerk (€ 4,-)
  - Over de Reguliersdam (1997)
de Zoetermeerse overtoom in Rokkeveen (€ 9,-)
  - De geur van Krijt (1997)*, Onderwijsgeschiedenis en scholen in Zoetermeer (€ 1,-)
  - Zeventien Zoetermeerse kerken (1998)*, Alle kerkgebouwen in Zoetermeer (€ 3,-)
  - Een Juweel van een Heilige (1999), Dorpsstraat 77 (€ 3,- ; bijna uitverkocht)
  - Op de hoek van de Wallen (2001)*, Dorpsstraat 46 (€ 4,50 ; bijna uitverkocht)
  - De geschiedenis op straat (2001, 2de druk), CD-ROM (€ 6,80)
  - Verstopt achter de voordeur (2001)*, interieurs rond 1900 (€ 3,-)
  - De Zoetermeersche Handelscourant (2002)*,
uit de jaren 1910-1970 (€ 0,50)
  - Zoetermeersche Boerencourant (2003)*, tussen 1910 en 1970 (€0,50)
- De met een * gemerkte publicaties zijn samen met de Gemeente Zoetermeer uitgegeven.

Deze publicaties zijn te koop in geselecteerde Zoetermeerse boekhandels, het Stadsmuseum en bij het Historisch Genootschap Oud Soetermeer:
op woensdagmiddag in 't Oude Huis Dorpsstraat 7-boven, inspreken op
(079) 319 06 83, email info@oudsoetermeer.nl (verzendingkosten € 3,-).
Meer informatie is te vinden op het internet: www.oudsoetermeer.nl.

De adverteerders en de hierna genoemde bedrijven maken het met hun financiële steun mede mogelijk dit blad uit te geven.

Van As Makelaardij bv

Eerste Stationsstr. 61, tel. (079) 316 44 45

Dranken/Wijnhandel Boonekamp

Dorpsstraat 130, tel. (079) 316 38 02

Bouwmarkt De Bouwhof

Edisonstraat 88, tel. (079) 331 07 00

Cammeraat IJzerwaren

Eerste Stationsstr. 48, tel. (079) 316 37 31

Carrosseriefabriek Joost Lambooy bv

Koperstraat 40, tel. (079) 363 44 44

Het Fluitschip historisch onderzoeks- en adviesbureau, e-mail: fluitschip@hccnet.nl

Henneken Radio en TV

Den Hoorn 7, tel. (079) 316 24 90

Linthout Foto Video

Dorpsstraat 68, tel. (079) 316 30 84

Roos Kantoorboekhandel

Dorpsstraat 155, tel. (079) 316 35 80

Rové Licht & Sfeer Eerste Stationsstr. 3
tel. (079) 316 64 88

Schoenen Van Veen

Dorpsstraat 83, tel. (079) 316 31 65

Slagerij Vollebregt

Dorpsstraat 127, tel. (079) 316 35 25

Personenvervoer Van der Slik

Blauwroodlaan 296, tel. (079) 361 61 61

Verlaan Verfspecialzaak

Vlamingstraat 5, tel. (079) 316 34 76

Uw huis verkopen?

Duidelijk, Helder, Betrouwbaar!

van Brero & Breugem

NVM REGISTER MAKELAARS - TAXATEURS

Dorpsstraat 14 (naast het Nicolaasplein) 2712 AK Zoetermeer

tel.: 079-3160061 fax: 079-3160026

e-mail: info@vanbrero-breugem.nl internet: www.vanbrero-breugem.nl

Gratis waardebeoordeling! Bel 079 - 3160061

Outdoorspecialist Van Herwijnen

berg/wandelschoenen
kampeerartikelen
schietsport
dartsport

dump
van Herwijnen
SINDS 1891

tenten
klimsport
vrijtijdskleding
campingaz dealer

Dorpsstraat 66 - Zoetermeer - Telefoon (079) 316 35 51 - www.herwijnenzoetermeer.nl